

Salut Comunitària, més que mai!

Dra. Marta Serrarols i Soldevila. Metgessa de Família. Tutora. EAP VIC SLP.
Dra. Pilar Santamaria i Vilaró. Metgessa de Família. EAP VIC SLP.

Voldria encetar aquest apartat de la revista APSalut fent-vos una reflexió i convidant-vos a participar en aquest nou espai de la revista.

Sovint oblidem la part final del nom de la nostra especialitat, Comunitària. Hem passat molt temps donant sentit i construint un model d'Atenció Primària de qualitat, amb resultats excel·lents en termes tècnics però amb camps de millora encara per recórrer. No està tot fet, ni molt menys. Justament el fet d'incorporar de manera clara i efectiva la Salut Comunitària és un dels grans reptes pendents del nostre sistema, un repte engrescador i apassionant. Aquest entusiasme només es pot estendre si l'incorporem en el dia a dia de la nostra activitat i implicant-hi els residents, com una tasca més de les múltiples que realitzem.

Hi ha diferents justificacions per a aquest fet.

La reorientació dels serveis, per necessitat no només econòmica, sinó perquè tot allò que realitzem sense la implicació de la comunitat i les persones que la conformen està condemnat a fracassar. Un exemple: es canviaran estils de vida només si són les persones les que entenen que ho han de fer per elles mateixes, sent protagonistes dels canvis i com més aviat millor, començant a les escoles, treballant amb la comunitat educativa i les associacions de lleure, entre d'altres, i amb els Ajuntaments per construir ciutats sanes juntament amb les associacions de veïns i altres entitats. Treballant sols i aïllats, només salut, podem tenir molt bona voluntat i predisposició però ens quedem curts, i a la llarga desmotivats, perquè el resultat només depèn del que nosaltres fem, i la comunitat ha de créixer i evolucionar per si mateixa, sent nosaltres una part més d'aquesta comunitat, però no qui la dirigeix.

L'autoresponsabilització del pacient i la desmedicalització tenen molt a veure amb això, però no podem canviar de la nit al dia el que durant anys hem promocionat: "Qualsevol problema que tingui, vagi al seu centre, l'atendran bé i li diran què ha de prendre". El consumisme aplicat als sistemes de salut l'hem creat nosaltres i reorientar el missatge ens costarà tant com el camí que hem recorregut per tenir una Atenció Primària excel·lent. Cal atendre donant estratègies perquè siguin les pròpies persones les que trobin una resposta adequada, que sovint no està a la consulta d'un CAP sinó també en la pròpia comunitat. I el canvi no només l'han de fer les persones a les que atenem sinó també els professionals: sabem molt bé com fer prevenció secundària de la malaltia cardiovascular, però no seria també important conèixer quins recursos tenim a la comunitat per promocionar els estils de vida saludable abans no apareix la malaltia? Donem a aquests recursos el mateix valor que té tractar en prevenció secundària? I en l'àmbit de la salut mental? Probablement és molt més "fàcil" prescriure un antidepressiu que fer la tasca de conèixer quins recursos tenim dins de la comunitat, o quins podem ajudar a crear per evitar la solitud, l'exclusió, la marginació, etc. i les seves conseqüències que tan sovint formen part del nostre llistat de "problemes de salut" que atenem i que segur que han de tenir una altra resposta, o si més no, complementària. En aquest sentit hi ha experiències molt interessants de "prescripció social" que es fan des de diferents centres de Catalunya.

Crec que tenim a favor que estem en un moment d'oportunitats, com a país i societat. La crisi de recursos ha de servir per reflexionar sobre quines coses deixem de fer que no tenen sentit i no obtenen els resultats esperats per fer-ne d'altres en la línia que explicava. Un exemple és el projecte ESSENCIAL, que no hem de córrer el risc que sigui viscut com una justificació dels ajustos que es fan; en aquest sentit no hem de posar més recursos sinó redirigir-los i utilitzar-los adequadament. D'alguna manera, crec que vol dir posar en valor més que mai la nostra tasca d'atendre a les persones de manera realment biopsicosocial i aplicar-ho al dia a dia, sentint-nos part de la comunitat i buscant respostes juntament amb ella.

Els responsables polítics també tenen molt a dir en aquest canvi d'escenari que obligatòriament hem de contemplar i és rellevant que el Pla de Salut actual i l'aposta per la Salut Pública també estan en aquesta línia, però calen accions més contundents com que quedi reflectit en el contracte dels equips.

Què hem de fer tenint en compte tots aquests aspectes?

Les EBA ens caracteritzem per l'eficiència i l'autogestió dels recursos. Des d'aquesta posició d'autonomia, depèn en part de nosaltres impulsar les estratègies de Salut Comunitària dins dels nostres centres que afavoreixin la creació d'una autèntica xarxa comunitària en l'entorn en el que treballem. Aquest també hauria de ser un valor afegit de les

nostres empreses, i que es reflectís en la formació a UDACEBA dels futurs professionals de l'Atenció Primària. No podem perdre aquesta oportunitat.

Els nostres residents i els professionals de l'Atenció Primària hem de conèixer el barri, els agents comunitaris, els determinants de salut de la comunitat en la que ens movem i les desigualtats que generen, els principals problemes de salut, el teixit associatiu, etc... Hem de trobar-nos amb la comunitat, com una activitat més de la nostra especialitat, amb les persones, fora dels centres, amb altres agents, i buscar sinèrgies i treballar conjuntament.

Compartir experiències d'èxit pot ser un camí tot i que cada realitat "comunitària" ha de realitzar el seu treball. Us convido a que aquest sigui el lloc on tots poguem afegir experiències rellevants i generadores de moltes altres. No oblideu que tenim diferents organismes com el PACAP de la SEMFyC i la Xarxa AUPA de Catalunya, on alguns de nosaltres ja hi som, que treballen justament perquè la Salut Comunitària sigui una realitat en el nostre dia a dia i no només aquella tasca "voluntariosa", que fem fora d'hores, i uns quants "il·luminats". Qui s'anima a compartir la primera experiència o projecte?

No voldria acabar sense recomanar-vos alguna lectura que va en aquesta línia, de persones que treballen molt convençudes de tot això que us he intentat transmetre. Us remeto dos articles del Dr. Andreu Segura.

1) Segura Benedicto A, Giner Ruiz V. "El consumo sanitario inapropiado y la trivialización de la medicina". Aten Primaria. 2012. <http://dx.doi.org/10.1016/j.aprim.2012.10.007>

2) Segura A. Recensión bibliográfica. Gac Sanit. 2013. <http://dx.doi.org/10.1016/j.gaceta.2012.11.011> sobre l'abordatge comunitari de les malalties cròniques.

Citació científica

Autors: Serrarols Soldevila, Marta; Santamaria Vilaró, Pilar

*Títol article: **Salut Comunitària, més que mai!***

Nom revista: APSalut. Volum 1. Número 4. Article 19

Data: 14 de setembre de 2013